

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи, доцент

 Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ
« 31 » 08 2023 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«МЕДСЕСТРИНСТВО В ДЕРМАТОЛОГІЇ ТА ВЕНЕРОЛОГІЇ»**

Галузь знань – 22 Охорона здоров'я

Спеціальність – 223 Медсестринство

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Курс навчання – III (на основі повної загальної середньої освіти)

Форма навчання - денна

Кафедра – дерматовенерології

Схвалено на засіданні кафедри дерматовенерології

Протокол від «28» 08 2023 року № 2

Завідувач кафедри дерматовенерології

д.мед.н., професор

 Ольга ДЕНИСЕНКО

Схвалено предметною (цикловою) комісією з терапевтичних, педіатричних та сестринських дисциплін

Протокол від «29» 08 2023 року № 1

Голова предметної (циклової) комісії з терапевтичних,
педіатричних та сестринських дисциплін,
к.мед.н.

 Алла ПЕРИЖНЯК

Чернівці – 2023

ЖК

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	дерматовенерології
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Перепічка Михайло Петрович – доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент, perepichka.myhajlo@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/dermatovenerologiyi/
Веб-сайт кафедри	http://dermatology.bsmu.edu.ua/
E-mail	dermatology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Лермонтова, 11
Контактний телефон	+38 (050) 676-95-94

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	2,0
Загальна кількість годин	60
Лекції	20
Практичні заняття	32
Самостійна робота	8
Вид заключного контролю	Залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Викладання навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” спрямоване на оволодіння студентами спеціальності “Медсестринство” медсестринським процесом у дерматовенерології з метою участі в обстеженні та лікуванні шкірних хвороб та хвороб, що передаються статевим шляхом. Завданням вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” є отримання студентами знань з дерматовенерології для забезпечення виконання етапів медсестринського процесу.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Буковинського державного медичного університету (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Анатомія	Медсестринство в інфекційних хворобах
Біоорганічна хімія	Медсестринство в онкології
Медична біологія	Медсестринство в педіатрії
Фізколідна хімія	Медсестринство в акушерстві
Основи біофізики	Медсестринство в гінекології
Фізіологія	Медсестринство в сімейній медицині
Фармакологія	Медсестринство в оториноларингології
	Медсестринство в хірургії
	Медсестринство в офтальмології
	Медсестринство в неврології
	Медсестринство в геронтології

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” є оволодіння студентами спеціальності “Медсестринство” медсестринським процесом у дерматовенерології з метою участі в обстеженні та лікуванні шкірних хвороб та хвороб, що передаються статевим шляхом.

6.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” є отримання студентами знань з дерматовенерології для забезпечення виконання етапів медсестринського процесу у такій послідовності:

- медсестринське обстеження (скарги пацієнта, анамнестичні дані, об’єктивне обстеження);
- медсестринський діагноз (за ознаками захворювання, на які медична сестра може впливати, надавати допомогу пацієнтові в межах своєї компетенції);
- планування медсестринських втручань за схемою: підготовка пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень; підготовка пацієнта до проведення діагностичних тестів; підготовка пацієнта до інструментальних методів обстеження; спостереження за пацієнтом і вирішення його нагальних проблем; виконання призначень лікаря; вирішення супутніх проблем і потреб пацієнта; навчання пацієнта та його оточення само- та взаємодогляду;
- реалізація плану медсестринських втручань;
- оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх;
- профілактика захворювань – первинна і вторинна.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна компетентність - здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

7.2. Загальні компетентності:

ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК 2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 3	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК 4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 5	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 7	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК 8	Здатність до міжособистісної взаємодії.

7.3. Фахові (спеціальні) компетентності:

використання теоретичних знань та практичних умінь із клінічного медсестринства в дерматології та венерології при наданні медичної допомоги населенню із шкірними хворобами та інфекціями, що передаються статевим шляхом, у межах компетенції медичної сестри.

СК 1	Здатність до застосування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.
------	---

СК 4	Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати заходи захисту і зміцнення здоров'я, профілактики неінфекційних захворювань, навчання пацієнта і членів його родини методам профілактики.
СК 7	Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.
СК 9	Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.
СК 10	Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.
СК 12	Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).
СК 14	Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

Програмні результати навчання:

Результати навчання	РН 3.	Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.
	РН 5.	Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності
	РН 6.	Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.
	РН 8.	Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта
	РН 9.	Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах
	РН 10.	Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.
	РН 11.	Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
	РН 12.	Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” здобувач повинен:

8.1. Знати: анатомію, гістологію, фізіологію та патогістологію шкіри людини; елементи висипки на шкірі та методику обстеження дерматологічних хворих; сучасні дані про етіологію, епідеміологію, патогенез паразитарних (дерматозоонози) та інфекційних хвороб шкіри (піодермії, дерматомікози, туберкульоз шкіри, вірусні дерматози), їх клінічні прояви, принципи діагностики, лікування та профілактики; сучасні дані про етіопатогенез папульозних дерматозів (псоріаз, червоний плоский лишай), їх клінічні прояви, принципи діагностики та лікування; сучасні погляди на етіопатогенез алергодерматозів (дерматити, екземи, токсикодермії), їх клінічні прояви, принципи діагностики, лікування та профілактики; сучасні дані про етіопатогенез бульозних дерматозів (пухирчатка справжня, дерматоз Дюрінга), їх клінічні прояви, принципи діагностики та лікування; сучасні дані про етіопатогенез шкірних форм дифузних захворювань сполучної тканини (червоний вовчак, склеродермія), їх клінічні прояви, принципи діагностики та лікування; схему написання навчальної історії хвороби пацієнта із захворюваннями шкіри; сучасні дані про епідеміологію та класифікацію захворювань, що передаються переважно статевим шляхом; сучасні дані про збудник, патогенез та загальний перебіг сифілісу; клінічні прояви первинного, вторинного та третинного періоду сифілісу; класифікацію та клінічні прояви вродженого сифілісу; методи діагностики та принципи лікування сифілісу; сучасні дані про етіологію, епідеміологію, патогенез гонореї та негонорейних уражень сечостатевої системи, їх клінічні прояви, принципи діагностики, лікування та профілактики; дерматологічні аспекти ВІЛ-інфекції/СНІДу.

8.2. Уміти:

- володіти професійними знаннями з клінічного медсестринства в дерматології та венерології при наданні медичної допомоги населенню в межах компетенції медичної сестри;
- самостійно вирішувати ситуації професійної діяльності з клінічного медсестринства в дерматології та венерології;
- застосовувати знання та навички професійної підготовки при вирішенні спеціалізованих завдань з клінічного медсестринства в дерматології та венерології при наданні медичної допомоги населенню в межах компетенції медичної сестри;
- використовувати мотивацію та стимулювання в набутті знань з метою удосконалення власних професійних умінь із клінічного медсестринства в дерматології та венерології;
- проявляти активність у вирішенні проблемних питань, пов'язаних з професійною діяльністю із клінічного медсестринства в дерматології та венерології та знаходити шляхи їх конструктивного розв'язання;
- дотримуватися етико-деонтологічних засад у професійній діяльності із хворими на дерматози та венеричні захворювання;
- демонструвати та контролювати виконання професійних навичок та умінь;
- впроваджувати стандарти професійної діяльності із клінічного медсестринства в дерматології та венерології.

8.3. Демонструвати:

- здатність збирати анамнез у пацієнтів зі шкірними та венеричними хворобами;
- здатність виявляти і розрізняти первинні та вторинні елементи висипки на шкірі та слизових оболонках пацієнта при шкірних та венеричних хворобах;
- здатність визначати тактильну, больову та температурну чутливість шкіри;
- здатність визначати симптом “щипка” та “джгута”;
- здатність оцінювати характер дермографізму;
- здатність володіти технікою внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних та внутрішньошкірних ін'єкцій;

- здатність володіти методикою очищення місця ураження, підготовки шкіри до застосування зовнішніх медикаментозних форм при різних дерматозах;
- здатність володіти методикою застосування волого-висихаючих й оклюзійних пов'язок, примочок, дерматологічного компресу, збовтувальних сумішей, паст, мазей тощо.
- здатність обробляти шкіру навколо ділянки піодермії;
- здатність володіти методикою епіляції волосся при паразитарному сикозі;
- здатність володіти методикою оброблення мікротравм;
- здатність накладати на інфільтрат чистий іхтіол;
- здатність проводити профілактику мікротравм на виробництві та в сільському господарстві;
- здатність володіти методикою взяття біологічного матеріалу для лабораторної діагностики на наявність грибів;
- здатність підготувати пацієнта до проведення люмінесцентної діагностики;
- здатність проводити йодну пробу (Бальцера);
- здатність вживати заходів щодо профілактики мікозів: дезінфекція інструментів, білизни, шапочок, взуття (при мікозах стоп) тощо;
- здатність відбирати біологічний матеріал для лабораторної діагностики корости;
- здатність обробляти шкіру пацієнтів, хворих на коросту, бензилбензоатом, за методом Дем'яновича, сірчаною маззю та сучасними препаратами;
- здатність складати план протиепідемічних заходів в осередку корости та педикульозу;
- здатність проводити дезінфекцію в разі корости: білизни натільної та постільної, рушників пацієнта, побутових предметів, приміщення тощо;
- здатність визначати симптом Бенъе-Мещерського;
- здатність проводити шкірні тести краплинним, аплікаційним, внутрішньошкірним методами;
- здатність визначати псоріатичну тріаду;
- здатність проводити забір мазків-відбитків з дна ерозії для виявлення акантолітичних клітин;
- здатність проводити пробу Ядасона;
- здатність підготувати пацієнта для проведення біопсії шкіри;
- здатність здійснювати туалет ротової порожнини, обробляти ділянки уражень водними розчинами анілінових барвників;
- здатність проводити забір патологічного матеріалу для виявлення збудника сифілісу;
- здатність проводити взяття крові на серореакції на сифіліс;
- здатність обробляти шкіру рук після огляду пацієнта та проводити дезінфекцію предметів, з якими він стикався;
- здатність проводити поточну дезінфекцію у венерологічному відділенні;
- здатність підготувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу із сечівника, передміхурової залози, сім'яних міхурців для обстеження на гонококи у чоловіків;
- здатність підготувати жінок до взяття біологічного матеріалу із сечівника, каналу шийки матки, прямої кишки;
- здатність підготувати дівчат до взяття матеріалу із сечівника, піхви та прямої кишки для виявлення гонококів;
- здатність підготувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу із сечівника, піхви та каналу шийки матки для дослідження на трихомонади;
- здатність проводити взяття крові на дослідження ВІЛ-інфекції;
- здатність заповнювати первинну документацію шкірно-венерологічного диспансеру;
- здатність володіти формами й методами санітарно-освітньої роботи;
- здатність проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя, співіснування з ВІЛ-інфікованими особами;
- здатність дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму в лікувально-профілактичних закладах.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни “Медсестринство в дерматології та венерології” відводиться 60 годин, 2 кредити ЄКТС.

МОДУЛЬ 1. «МЕДСЕСТРИНСТВО В ДЕРМАТОЛОГІЇ ТА ВЕНЕРОЛОГІЇ»

Змістовий модуль 1. «Пропедевтика в дерматології та венерології»

Тема 1. Вступ. Дерматовенерологія як галузь медицини. Елементи шкірної висипки. Медсестринський процес у дерматології.

Лекція

Визначення дерматовенерології, її зміст, завдання, методи. Історія розвитку вчення про хвороби шкіри. Анатомія, фізіологія шкіри та її додатків. Особливості будови і фізіології шкіри та слизових оболонок у дитячому та старечому віці. Деонтологія в дерматовенерології.

Методи діагностики в дерматовенерології: суб'єктивні, об'єктивні, інструментальні, лабораторні тощо. Загальна симптоматика шкірних захворювань. Первинні та вторинні елементи шкірної висипки.

Медсестринський процес у дерматології. Медсестринське обстеження пацієнтів. Значення скарг, анамнезу, медсестринських діагнозів і складання плану медсестринських втручань, догляду тощо. Підготовка пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Значення специфічних методів досліджень (мікроскопічних, бактеріологічних, серологічних, алергологічних, імунологічних тощо). Сучасні методи інструментальної діагностики. Лікувально-охоронний режим. Роль медичної сестри в реалізації медсестринських втручань та виконання лікарських призначень.

Лікування дерматовенерологічних хворих є досить складним завданням, враховуючи надзвичайне різноманіття цих хвороб, часто невідому природу виникнення багатьох із них чи складний їх патогенез. Успіх лікування залежить від раціонального плану терапії хворих, який базується на правильній діагностиці хвороби й урахуванні психологічних особливостей хворого та включає комплекс лікарських засобів і методів загальної та місцевої дії.

Для лікування хвороб шкіри важливе значення має визначення етіології (причини) захворювання та його патогенезу (механізмів розвитку), оскільки дерматози – це не лише місцеві патологічні процеси в шкірі, які виникають внаслідок зовнішніх впливів екзогенних подразників на шкіру, а захворювання, які розвиваються на тлі або внаслідок функціональних чи органічних змін нервової системи, патології ендокринних залоз, захворювань органів системи травлення, змін імунної системи, системи крові, а також наявності хронічних вогнищ інфекції тощо, які сприяють розвитку та хронізації дерматозів. Тому під час лікування більшості хвороб шкіри не обмежуються лише зовнішньою (місцевою, топічною) терапією, а також проводять і відповідну загальну терапію хворих з урахуванням ланок патогенезу дерматозу.

Отже, лікування осіб із захворюваннями шкіри повинно бути комбінованим (загальним і місцевим) та комплексним – із застосуванням усіх методів і засобів, здатних прискорити регрес захворювання (медикаментозні засоби, фізіопроцедури, психотерапія тощо). Залежно від клінічної картини, етіології й патогенезу хвороби може переважати місцеве або загальне лікування, однак вони повинні взаємодоповнювати одне одного.

Призначенню лікування хворому повинно передувати: всебічне комплексне обстеження пацієнта; з'ясування етіології і патогенезу захворювання; знання механізму дії та взаємодії лікарських препаратів, методів фізіотерапевтичного впливу та з'ясування алергологічного анамнезу пацієнта.

Практичне заняття

Медсестринський процес у дерматовенерології. Методи діагностики шкірних хвороб. Медсестринське обстеження пацієнта: збирання скарг, даних анамнезу хвороби та життя, проведення медсестринського об'єктивного обстеження різних органів і систем. Визначення наявних симптомів і синдромів у дерматовенерології. Виявлення наявних проблем пацієнта,

медсестринське оцінювання стану пацієнта, встановлення медсестринського діагнозу.

Планування медсестринських втручань. Участь у реалізації заходів із специфічної лабораторної діагностики. Взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (крові, сечі, калу тощо).

Методика очищення ділянки ураження, підготовка шкіри до застосування зовнішніх медикаментозних форм. Застосування волого-висихаючої, оклюзійної пов'язок, дерматологічного компресу, збовтувальних сумішей, паст, мазей тощо.

Дотримання техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час застосування основних засобів у медсестринській діяльності та догляду за пацієнтом.

Практичні навички:

- збирати анамнез у пацієнтів зі шкірними хворобами;
- визначати на шкірі пацієнта первинні та вторинні елементи висипки;
- визначати тактильну, больову, температурну чутливість шкіри;
- визначати симптоми щипка або джгута;
- проводити проби на гідрофільність;
- оцінювати характер дермографізму;
- володіти технікою внутрішньовенних, краплинних, внутрішньом'язевих, підшкірних та внутрішньошкірних ін'єкцій;
- володіти навичками професійної медичної безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час застосування основних засобів у медсестринській діяльності та догляду за пацієнтом.

Тема 2. Принципи лікування захворювань шкіри

Практичне заняття

Лікування пацієнтів із захворюваннями шкіри повинно бути комбінованим (загальним і місцевим) та комплексним. Загальну терапію поділяють на етіотропну, патогенетичну та симптоматичну. Зовнішню терапію (за механізмами впливу) поділяють на етіотропну (антибактеріальні, сульфаніламідні, фунгіцидні, протівірусні, протипаразитарні засоби та ін.), патогенетичну (протизапальні, кератопластичні, цитостатичні засоби тощо), симптоматичну (протисвербіжні, знеболюючі, протинабрячні засоби та ін.). Фармакологічні засоби з урахуванням їх можливої дії у разі зовнішнього застосування умовно об'єднують у наступні групи: індиферентні (захисні) речовини (окис цинку, тальк, біла глина, крохмаль, вісмут), протизапальні та в'яжучі засоби (водні розчини нітрату срібла, резорцину, таніну, цинку, сульфату міді тощо), антисептичні (дезінфікуючі) засоби (борна та саліцилова кислоти, анілінові барвники, етакридину лактат, дерматол, ксероформ, сульфаніламід, антибіотики тощо), протипаразитарні засоби (сірка, бензил-бензоат тощо), фунгіцидні засоби (фунгіцидні мазі, 2-5% спиртові розчини йоду, сірчану та дьогтеву мазі тощо), припікаючі або руйнівні засоби (саліцилова і молочна кислоти у великих концентраціях, калію перманганат, нітрат срібла, трихлороцтова кислота), протисвербіжні засоби (анестезин, ментол, карболова кислота, харчовий оцет, тимол тощо), кератопластичні засоби (саліцилова і борна кислоти в невеликих концентраціях (1-2%), іхтіол, дьоготь тощо), кератолітичні засоби (саліцилова кислота, резорцин (5-10% і вище), молочна кислота (3-10%), карболова кислота, сірка (від 10% і вище), розсмоктувальні (редуючі, відновлювальні) засоби (сірка, дьоготь, резорцин, іхтіол тощо).

Практичні навички

- володіти методикою очищення вогнища ураження, підготовкою шкіри до застосування зовнішніх медикаментозних форм;
- володіти методикою застосування волого-висихаючих пов'язок;
- володіти методикою накладання охолоджувальних примочок;
- володіти методикою накладання дерматологічного компресу;
- володіти методикою застосування збовтувальних сумішей;
- володіти методикою накладання паст, мазей;
- володіти методикою накладання оклюзійних пов'язок тощо.

Змістовий модуль 2. «Хвороби шкіри та її додатків»

Тема 3. Піодермії

Лекція

Піодермії (стафіло-, стрептодермії та змішані). Основні прояви піогенного ураження гладкої шкіри. Етіологічні чинники розвитку піодермій людини. Класифікація піогенних уражень **шкіри** людини. Клінічні різновиди стрептодермій – імпетиго, панарицій, засада, простий лишай. Основні прояви піогенного ураження придатків шкіри. Фолікуліти. Фурункул. Карбункул. Гідраденіт. Принципи терапії піодермій. Медсестринський процес при піодерміях. Профілактика.

Короста. Етіологія, епідеміологія. Клінічні форми. Медсестринський процес при корості: значення даних анамнезу, медсестринського об'єктивного обстеження, визначення проблем пацієнта, встановлення медсестринського діагнозу. Планування та реалізація медсестринських втручань. Роль медичної сестри у профілактиці корости.

Педикульоз. Етіологія, епідеміологія та класифікація. Медсестринське обстеження при педикульозі, Планування та реалізація медсестринських втручань, виконання призначень лікаря. Вирішення супутніх проблем і потреб пацієнта. Профілактика педикульозу.

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу в разі піодермій. Виконання лікарських призначень із загальної та місцевої терапії при піодерміях. Відпрацювання навичок у підготовці пацієнта до застосування зовнішніх медикаментозних форм за певної патології. Дотримання правил професійної медичної безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів з піодермією;
- обробляти шкіру навколо вогнища піодермії;
- володіти методикою оброблення мікротравм;
- володіти методикою епіляції волосся в разі непаразитарного сикозу;
- накладати на інфільтрат чистий іхтіол;
- готувати ділянки ураження до застосування місцевого лікування та зовнішніх медикаментозних форм;
- проводити профілактику мікротравм на виробництві та в сільському господарстві;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час застосування основних засобів у медсестринській діяльності та догляду за пацієнтом.

Тема 4. Короста. Педикульоз

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу в разі корости, педикульозу. Виконання лікарських призначень із місцевої терапії при корості та педикульозі. Проведення огляду на коросту, педикульоз. Відпрацювання навичок у підготовці пацієнта до застосування зовнішніх медикаментозних форм за певної патології. Обробка пацієнта при корості (бензилбензоатом, сірчаною маззю, препаратом «Спрегаль»), педикульозі (нітіфор, хігія, ПАРА-плюс, «Ландау» тощо). Проведення поточної, заключної дезінфекції в компетенції медичної сестри. Проведення комплексної профілактики корости, педикульозу в організованих колективах (дитячих садках, школах). Заповнення повідомлення на виявлення паразитарних хвороб шкіри (ф.089-2/о). Дотримання правил професійної медичної безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Практичні навички

- брати патологічний матеріал для лабораторної діагностики корости;
- обробляти шкіру пацієнтів на коросту бензилбензоатом, сірчаною маззю та ін.;
- проводити огляд на педикульоз;
- здійснювати дезінфекцію в разі корости: білизни натільної та постільної, рушників, постелі пацієнта тощо;

- проводити санітарно-освітню роботу в дитячих і дорослих колективах;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час застосування основних засобів у медсестринській діяльності та догляду за пацієнтом.

Тема 5. Мікози шкіри та волосся

Лекція

Дерматофітії, кератомікози, кандидоз. Визначення, етіологія, епідеміологія. Клінічні різновиди, форми. Медсестринський процес у разі мікозів шкіри та волосся: медсестринське обстеження, виявлення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань; роль медсестринського спостереження, догляду, виконання лікарських призначень.

Визначення, етіологія, епідеміологія. Клінічні різновиди, форми. Медсестринський процес у разі мікозів шкіри ступнів: медсестринське обстеження, виявлення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань; роль медсестринського спостереження, догляду, виконання лікарських призначень.

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу при мікозах. Виконання лікарських призначень із загальної та місцевої терапії. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття патологічного матеріалу з місця ураження для лабораторних досліджень, проведення люмінісцентної діагностики (стрижка волосся, ручна епіляція волосся, видалення кірочок), застосування зовнішніх медикаментозних форм. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-гігієнічних навичок. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму, особистої безпеки та охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при мікозах шкіри та волосся;
- володіти методикою взяття патологічного матеріалу для лабораторної діагностики на наявність грибів;
- готувати пацієнта до проведення люмінісцентної діагностики;
- володіти навичками проведення йодної проби при кератомікозах;
- проводити заходи профілактики мікозів; дезінфекція інструментів, білизни, шапочок;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при грибкових захворюваннях шкіри та волосся.

Тема 6. Мікози ступнів

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу при мікозах ступнів. Виконання лікарських призначень із загальної та місцевої терапії. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття патологічного матеріалу з місця ураження для лабораторних досліджень (видалення кірочок), застосування зовнішніх медикаментозних форм. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-гігієнічних навичок. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму, особистої безпеки та охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при мікозах ступнів;
- володіти методикою взяття патологічного матеріалу для лабораторної діагностики на наявність грибів;
- проводити заходи профілактики мікозів; дезінфекція інструментів, взуття;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при грибкових захворюваннях шкіри ступнів.

Тема 7. Дерматити, токсикодермії

Лекція

Простий та алергічний контактні дерматитиатопічний дерматит, токсикодермії. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження, виявлення наявних і

супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань та реалізація їх під час спостереження, догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та корекція їх. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.

Екзема та професійні дерматози. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження, виявлення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань та реалізація їх під час спостереження, догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та корекція їх. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.

Практичне заняття

Виконання медсестринського процесу при дерматитах та токсикодерміях. Оцінювання стану пацієнта на основі медсестринського обстеження. Взяття біологічного матеріалу для лабораторного дослідження, підготовка пацієнта та проведення алергологічних тестів. Пояснення пацієнтові та особам з його оточення необхідності уникнення чинників, які провокують загострення хвороби, дотримання вимог до харчування. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму та особистої безпеки, охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при дерматозах та токсикодерміях;
- проводити шкірні тести, краплинним, аплікаційним, внутрішньошкірним методами;
- виконувати медсестринські втручання та опіку пацієнтів відповідно до етапів медсестринських процесів;
- проводити санітарно-освітню роботу з працівниками та керівниками установ (підприємств);
- забезпечувати санітарно-протиепідемічний режим, професійну безпеку, охорону праці медперсоналу.

Тема 8. Екзема. Професійні дерматози

Практичне заняття

Виконання медсестринського процесу при екземі та професійних дерматозах. Оцінювання стану пацієнта на основі медсестринського обстеження. Взяття біологічного матеріалу для лабораторного дослідження, підготовка пацієнта та проведення алергологічних тестів. Пояснення пацієнтові та особам з його оточення необхідності уникнення чинників, які провокують загострення хвороби, дотримання вимог до харчування. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму та особистої безпеки, охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при екземі та професійних дерматозах;
- проводити шкірні тести, краплинним, аплікаційним, внутрішньошкірним методами;
- виконувати медсестринські втручання та опіку пацієнтів відповідно до етапів медсестринських процесів;
- проводити санітарно-освітню роботу з працівниками та керівниками установ (підприємств);
- забезпечувати санітарно-протиепідемічний режим, професійну безпеку, охорону праці медперсоналу.

Тема 9. Папуло-сквамозні дерматози

Лекція

Псоріаз. Червоний плоский лишай. Пітиріаз рожевий. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес за цієї патології: медсестринське обстеження, виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до взяття біологічного матеріалу для

лабораторних досліджень. Принципи лікування. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.

Практичне заняття

Виконання медсестринського процесу при псоріазі, червоному плоскому лишаю та пітиріазі рожевому. Оволодіння навичками медсестринського обстеження, визначення його дійсних проблем і встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та реалізація їх. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (крові, сечі, біоптату патологічно зміненої шкіри тощо). Виконання лікарських призначень. Роз'яснення пацієнтові та особам з його оточення щодо прогнозу захворювання, профілактики рецидивів. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму та професійної безпеки, охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при папулосквамозних дерматозах;
- визначати псоріатичну триаду;
- визначати сітку Уікхема;
- визначати феномен Кебнера;
- готувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу (крові, сечі, біоптату патологічно зміненої шкіри тощо);
- проводити диспансерне спостереження та профілактику при цих захворюваннях;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму.

Тема 10. Бульозні дерматози.

Лекція

Звичайна міхурчатка. Герпетиформний дерматоз Дюринга. Захворювання сполучної тканини. Червоний вовчак. Склеродермія. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес за цієї патології: медсестринське обстеження, виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Принципи лікування. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.

Практичне заняття

Виконання медсестринського процесу при звичайній міхурчатці, герпетиформному дерматозі Дюринга. Оволодіння навичками медсестринського обстеження, визначення його дійсних проблем і встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та реалізація їх. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (біоптату патологічно зміненої шкіри, взяття мазків-відбитків, взяття вмісту елементів на виявлення еозинофілів тощо). Виконання лікарських призначень. Роз'яснення пацієнтові та особам з його оточення щодо прогнозу захворювання, профілактики рецидивів. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму та професійної безпеки, охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при звичайній міхурчатці, герпетиформному дерматозі Дюринга;
- визначати симптоми Нікольського;
- визначати симптоми Асбое-Хансена та «груші»;
- володіти методикою постановки йодної проби при герпетиформному дерматозі Дюринга;
- готувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу (біоптату патологічно зміненої шкіри, взяття мазків-відбитків, взяття вмісту елементів на виявлення еозинофілів);
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму.

Тема 11. Захворювання сполучної тканини.

Практичне заняття

Виконання медсестринського процесу при захворюваннях сполучної тканини. Оволодіння навичками медсестринського обстеження, визначення його дійсних проблем і встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та реалізація їх. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу

для лабораторних досліджень (біоптату патологічно зміненої шкіри). Виконання лікарських призначень. Роз'яснення пацієнтові та особам з його оточення щодо прогнозу захворювання, профілактики рецидивів. Вжиття заходів щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму та професійної безпеки, охорони праці медперсоналу.

Практичні навички

- трактувати патологічні елементи висипки у пацієнтів при захворюваннях сполучної тканини;
- визначати симптоми Бенъе-Мешерського та «каблучка»;
- готувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу (біоптату патологічно зміненої шкіри);
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму.

Змістовий модуль 3. «Венерологія»

Тема 12. Сифіліс первинний, вторинний, третинний.

Лекція. Визначення, етіологія, епідеміологія. Класифікація сифілісу. Медсестринський процес при ранньому та пізньому сифілісі. Значення даних анамнезу, медсестринського об'єктивного обстеження, визначення наявних проблем пацієнта. Установлення медсестринського діагнозу, планування та реалізація медсестринських втручань.

Заходи зі специфічної лабораторної діагностики (взяття патологічного матеріалу для мікроскопічного дослідження, крові для серологічного дослідження). Медсестринське спостереження за загальним станом пацієнта, дотримання особистої гігієни та допомога в разі ускладненого твердого шанкру.

Медсестринське спостереження і догляд при природженому сифілісі залежно від клінічного періоду. Імовірні та можливі ознаки при природженому сифілісі пізньому. Виконання лікарських призначень зі специфічного та неспецифічного лікування залежно від періоду захворювання, віку й загального стану пацієнта відповідно до чинних наказів МОЗ України. Оцінювання результатів медсестринських втручань та корекція їх. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-гігієнічних навичок, необхідність дотримання правил догляду за хворою дитиною. Принципи профілактики при сифілісі та роль жіночих консультацій у профілактиці природженого сифілісу.

Практичне заняття

Виявлення наявних проблем на різних періодах сифілісу. Критерії оцінювання стану пацієнта після медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та реалізації їх. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Виконання лікарських призначень. Оброблення шкіри рук медсестри після огляду пацієнта, предметів, з якими стикався пацієнт. Навчання пацієнта, його оточення само- та взаємодогляду. Поточна дезінфекція у венерологічному відділенні. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму в лікувально-профілактичному закладі.

Практичні навички

- володіти навичками підготовки пацієнта та взяття патологічного матеріалу для виявлення збудника сифілісу;
- володіти навичками взяття крові з вени для серологічного дослідження;
- виконувати всі види маніпуляцій, передбачених для фаху «сестра медична»;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму в лікувально-профілактичному закладі.

Тема 13. Сифіліс вроджений. Діагностика та лікування сифілісу.

Практичне заняття

Виявлення наявних проблем при вродженому сифілісі. Критерії оцінювання стану пацієнта після медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та

реалізації їх. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Виконання лікарських призначень. Оброблення шкіри рук медсестри після огляду пацієнта, предметів, з якими стикався пацієнт. Навчання пацієнта, його оточення само- та взаємодогляду. Поточна дезінфекція у венерологічному відділенні. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протепідемічного режиму в лікувально-профілактичному закладі.

Практичні навички

- володіти навичками підготовки пацієнта та взяття патологічного матеріалу для виявлення збудника сифілісу;
- володіти навичками взяття крові з вени для серологічного дослідження;
- виконувати лікарські призначення з лікування на різних періодах сифілісу;
- володіти навичками застосування примочок у разі ускладненого твердого шанкеру;
- виконувати всі види маніпуляцій, передбачених для фаху «сестра медична»;
- проводити диспансерне спостереження за пацієнтом та профілактику захворювань;
- дотримуватись правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму в лікувально-профілактичному закладі.

Тема 14. Гонококова інфекція

Лекція

Гонорея. Визначення, етіологія, епідеміологія. Медсестринський процес: медсестринське обстеження, визначення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування та реалізація медсестринських втручань зі специфічної лабораторної діагностики, медсестринське спостереження і догляд, виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Принципи профілактики.

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу в пацієнтів при гонококовій інфекції: скарги, збирання даних з анамнезу хвороби, життя, епідеміологічного анамнезу. Медсестринське обстеження, виявлення наявних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Складання плану медсестринських втручань та його реалізація. Забезпечення умов медичної безпеки під час роботи з пацієнтом, хворим на гонорею.

Здійснення заходів зі специфічної лабораторної діагностики. Виконання лікарських призначень зі специфічного та неспецифічного лікування. Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-протиепідемічного режиму. Навчання пацієнта, його оточення само- та взаємодогляду при гонококовій інфекції.

Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Практичні навички

- промивати сечівник;
- виконувати ін'єкції гонококової вакцини;
- виконувати всі види маніпуляцій, передбачених для фаху «сестра медична»;
- проводити диспансерне спостереження за пацієнтом та профілактику захворювань;
- брати сечу для 2-склянкової проби;
- володіти навичками профілактики гонобленореї у новонароджених;

Допомога лікареві при:

- взятті патологічного матеріалу із сечівника, каналу шийки матки, стінок піхви, промивних вод прямої кишки, за показаннями – виділення із кон'юнктивального мішка, інших слизових оболонок, синовіальної рідини суглобів для обстеження на гонококову інфекцію;
- взяття біологічного матеріалу із сечівника, секрету простати, піхви та каналу шийки матки для дослідження на трихомонади;

- проведенні інстиляції у сечівник;
- дотримання правил техніки безпеки, охороні праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Тема 15. Хламідійна інфекція. Урогенітальний трихомоніаз

Лекція

Визначення, етіологія, епідеміологія. Медсестринський процес при хламідійній інфекції, урогенітальному трихомоніазі: медсестринське обстеження, визначення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування та реалізація медсестринських втручань зі специфічної лабораторної діагностики, медсестринське спостереження і догляд, виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Принципи профілактики.

Практичне заняття

Здійснення медсестринського процесу в пацієнтів при хламідійній інфекції, урогенітальному трихомоніазі: скарги, збирання даних з анамнезу хвороби, життя, епідеміологічного анамнезу. Медсестринське обстеження, виявлення наявних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Складання плану медсестринських втручань та його реалізація. Забезпечення умов медичної безпеки під час роботи з пацієнтом, хворим на хламідійну інфекцію та урогенітальний трихомоніаз.

Здійснення заходів зі специфічної лабораторної діагностики. Виконання лікарських призначень зі специфічного та неспецифічного лікування. Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-протиепідемічного режиму. Навчання пацієнта, його оточення само- та взаємодогляду при хламідійній інфекції, урогенітальному трихомоніазі. Поточна дезінфекція у венерологічному відділенні. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Практичні навички

- виконувати всі види маніпуляцій, передбачених для фаху «сестра медична»;
- проводити диспансерне спостереження за пацієнтом та профілактику захворювань;
- *Допомога лікареві при:*
- взятті патологічного матеріалу із сечівника, каналу шийки матки, стінок піхви, промивних вод прямої кишки, за показаннями – виділення із інших слизових оболонок;
- взяття біологічного матеріалу із сечівника, секрету простати, піхви та каналу шийки матки для дослідження на трихомонади;
- проведенні інстиляції у сечівник;
- дотримання правил техніки безпеки, охороні праці, протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

Тема 16. ВІЛ-інфекція/СНІД

Лекція

Короткі історичні відомості. Захворюваність на СНІД у світі, Україні, регіоні. Визначення, етіологія, класифікація. Опортуністичні хвороби.

Медсестринський процес при ВІЛ-інфекції: значення даних анамнезу, медсестринського об'єктивного обстеження, визначення наявних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування та реалізація медсестринських втручань зі специфічної лабораторної діагностики. Дерматологічні показання для обстеження пацієнтів на СНІД (абсолютні, відносні). Медсестринське спостереження і догляд, виконання лікарських призначень залежно від стадії, перебігу та наявності опортуністичних хвороб.

Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Принципи

профілактики. Розширення можливостей доступу населення до добровільного консультування, тестування на ВІЛ-інфекцію, особливо серед певних груп підвищеного ризику. Значення санітарно-освітньої роботи, пропаганда культури статевих стосунків ("захищений секс"), боротьба з наркоманією, проституцією. Проблеми професійного інфікування медичних працівників. Профілактика внутрішньолікарняного зараження ВІЛ-інфекцією, заходи щодо безпечного донорства, широке забезпечення одноразовими медичними інструментами тощо. Заходи та засоби професійної безпеки медичних працівників усіх ланок. Охорона праці в галузі.

Практичне заняття

Забезпечення медсестринського процесу для пацієнтів при сечостатевому хламідіозі, сечостатевому трихомоніазі, ВІЛ-інфекції/СНІД; скарги, збирання даних з анамнезу хвороби, життя, епідеміологічного анамнезу; при ВІЛ-інфекції виявлення шляхів інфікування, належності до груп ризику. Медсестринське обстеження, виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Складання плану медсестринських втручань та його реалізація. Забезпечення умов медичної безпеки під час роботи з ВІЛ-інфікованим пацієнтом та інфікованим матеріалом, охорони праці, протиепідемічного режиму.

Здійснення заходів зі специфічної лабораторної діагностики. Медсестринське спостереження за загальним станом пацієнта, догляд та медсестринське спостереження при ВІЛ-інфекції залежно від стадії, перебігу та наявності опортуністичних хвороб. Виконання лікарських призначень зі специфічного і неспецифічного лікування. Оцінювання результатів медсестринських втручань та коригування їх. Навчання пацієнта та його оточення санітарно-протиепідемічного режиму. Виховання населення щодо питань спілкування та співжиття з ВІЛ-інфікованими.

Практичні навички

- володіти навичками медсестринського обстеження для виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів;
- планувати медсестринські втручання при захворюваннях з множинними шляхами передавання;
- володіти навичками взяття біологічного матеріалу із сечівника, піхви, шийки матки для дослідження на трихомонади та хламідії;
- виконувати лікарські призначення зі специфічного та неспецифічного лікування при уrogenітальному трихомоніазі, хламідіозі, ВІЛ-інфекції/СНІД;
- володіти навичками застосування індивідуальних засобів захисту;
- засвоїти заходи постекспозиційної профілактики медпрацівників після контакту з ВІЛ-вмісними біологічними рідинами;
- надавати допомогу медпрацівникам у разі професійних поранень (прокол, поріз, використаним медичним інструментом, забруднення шкіри слизових оболонок кров'ю та іншими біологічними рідинами тощо);
- виконувати всі види маніпуляцій, передбачених для фаху «сестра медична»;
- реєструвати професійні медичні аварії в «Журналі реєстрації аварій...» за формою №108-О;
- знати правила взяття крові з вени для діагностики ВІЛ-інфекції та доставки її в лабораторію;
- засвоїти деонтологічні аспекти стосунків з пацієнтами, хворими на хвороби, що передаються статевим шляхом;
- володіти формами й методами проведення санітарно-освітньої роботи серед населення;
- дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці та протиепідемічного режиму під час роботи з інфекційним пацієнтом та інфікованим матеріалом.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО В ДЕРМАТОЛОГІЇ ТА ВЕНЕРОЛОГІЇ»

Назва теми	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	П	с.р.
Модуль 1. «Медсестринство в дерматології та венерології»				
Змістовий модуль 1. «Пропедевтика в дерматології та венерології»				
Тема 1. Вступ у дерматовенерологію. Медсестринський процес у дерматовенерології. Елементи шкірної висипки.	4	1	2	1
Тема 2. Принципи лікування захворювань шкіри.	4	1	2	1
Разом за змістовим модулем 1	8	2	4	2
Змістовий модуль 2. «Хвороби шкіри та її додатків»				
Тема 3. Піодермії.	3	1	2	-
Тема 4. Короста. Педикульоз.	3	1	2	-
Тема 5. Мікози шкіри та волосся.	3	1	2	-
Тема 6. Мікози ступнів.	3	1	2	-
Тема 7. Дерматити, токсикодермії.	3	1	2	-
Тема 8. Екзема, професійні дерматози.	3	1	2	-
Тема 9. Папулосквамозні дерматози.	4	2	2	-
Тема 10. Бульозні дерматози.	3	1	2	2
Тема 11. Захворювання сполучної тканини. Червоний вовчак. Склеродермія.	3	1	2	-
Разом за змістовим модулем 2	30	10	18	2
Змістовний модуль 3. «Венерологія»				
Тема 12. Сифіліс первинний, вторинний, третинний.	3	1	2	
Тема 13. Сифіліс вроджений. Діагностика та лікування сифілісу.	3	1	2	
Тема 14. Гонококова інфекція.	4	2	2	
Тема 15. Хламідійна інфекція. Урогенітальний трихомоніаз.	6	2	2	2
Тема 16. ВІЛ-інфекція/СНІД.	6	2	2	2
Разом за змістовим модулем 3	22	8	10	4
РАЗОМ	60	20	32	8

11. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Вступ. Дерматовенерологія як галузь медицини. Елементи шкірної висипки. Принципи лікування захворювань шкіри. Медсестринський процес у дерматології	2
2	Піодермії. Короста.	2
3	Мікози шкіри, волосся, ступнів.	2

4	Дерматити, токсидермії, екзема. Професійні дерматози.	2
5	Папулосквамозні дерматози.	2
6	Бульозні дерматози. Захворювання сполучної тканини.	2
7	Сифіліс.	2
8	Гонококова інфекція.	2
9	Хламідійна інфекція. Урогенітальний трихомоніаз.	2
10	ВІЛ-інфекція/СНІД. Охорона праці в галузі.	2
	Разом:	20

12. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (семінарські заняття не передбачені).

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Вступ у дерматовенерологію. Медсестринський процес у дерматовенерології. Елементи шкірної висипки.	2
2	Принципи лікування захворювань шкіри.	2
3	Піодермії.	2
4	Короста. Педикульоз.	2
5	Мікози шкіри та волосся.	2
6	Мікози ступнів.	2
7	Дерматити, токсикодермії.	2
8	Екзема, професійні дерматози.	2
9	Папулосквамозні дерматози.	2
10	Бульозні дерматози.	2
11	Захворювання сполучної тканини. Червоний вовчак. Склеродермія.	2
12	Сифіліс первинний, вторинний, третинний.	2
13	Сифіліс вроджений. Діагностика та лікування сифілісу.	2
14	Гонококова інфекція.	2
15	Хламідійна інфекція. Урогенітальний трихомоніаз.	2
16	ВІЛ-інфекція/СНІД.	2
	Разом:	32

Теми лабораторних занять (не передбачені).

13. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Вчення про хвороби шкіри. Поняття про етіопатогенез хвороб шкіри.	2
2	Вірусні інфекційні хвороби з ураженням шкіри та слизових оболонок.	2
3	Туберкульоз шкіри. Медсестринський процес	2
4	Сечостатевий мікоплазмоз. Медсестринський процес	2
	Разом	8

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ - не передбачено

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО В ДЕРМАТОЛОГІЇ ТА ВЕНЕРОЛОГІЇ»:

1. Будова і функція шкіри, слизової оболонки рота та додатків шкіри.
2. Зовнішні та внутрішні чинники виникнення шкірних хвороб.
3. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки шкірних хвороб.
4. Загальні симптоми шкірних і венеричних хвороб.
5. Медсестринське обстеження пацієнтів при хворобах шкіри.
6. Принципи загального та місцевого лікування дерматозів.
7. Дерматити. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес при контактних дерматитах.
8. Токсикодермії. Токсичний епідермальний некроліз. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес при токсидерміях, синдромі Лайєлла.
9. Екзема. Етіологія. Класифікація. Медсестринське обстеження та спостереження і догляд за пацієнтами.
10. Кропив'янка. Етіологія. Класифікація. Медсестринський процес при кропив'янці.
11. Атопічний дерматит. Етіологія. Класифікація. Медсестринське обстеження, спостереження, догляд.
12. Професійні дерматози. Медсестринський процес при професійних дерматозах.
13. Папуло-сквамозні дерматози: псоріаз, червоний плоский лишай, пітиріаз рожевий (Жибера). Медсестринське обстеження та реалізація плану медсестринських втручань. Профілактика рецидивів.
14. Бульозні дерматози: пухирчатка вульгарна (пемфігус), герпетиформний дерматит Дюрінга. Медсестринський процес при цій патології.
15. Ураження шкіри при хворобах сполучної тканини: червоний вовчак, склеродермія. Виконання лікарських призначень, догляд, оцінювання результатів, корекція.
16. Піодермії: стафілококовий синдром обпеченої шкіри; імпетиго; епідемічний пемфігус новонароджених; фурункул і карбункул; звичайна ектима; еритразма. Медсестринський процес при піодерміях.
17. Мікози: різнокольоровий пітиріаз, дерматофітії, кандидози. Медсестринське обстеження, реалізація плану медсестринських втручань. Профілактика.
18. Короста, педикульоз. Етіологія. Епідеміологія. Медсестринський процес при паразитарних хворобах.
19. Сифіліс. Збудник. Джерело та шляхи зараження. Інкубаційний період. Імунітет.
20. Ранній сифіліс: первинний і вторинний сифіліс шкіри та слизових оболонок. Медсестринський процес при ранньому періоді сифілісу.
21. Пізній сифіліс, його класифікація. Клінічні прояви: горбиковий і гумозний. Медсестринське обстеження.
22. Природжений сифіліс. Класифікація. Медсестринське обстеження, виявлення наявних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів.
23. Лабораторна діагностика сифілісу.
24. Основні принципи лікування пацієнтів, хворих на сифіліс.
25. Критерії виліковування пацієнтів, хворих на сифіліс, диспансерний нагляд.
26. Профілактика у вагітних і новонароджених для запобігання природженому сифілісу.
27. Гонококова інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Класифікація. Медсестринський процес при гонококовій інфекції.
28. Принципи лікування гонококової інфекції та критерії вилікування.
29. Хламідійна інфекція. Урогенітальний трихомоніаз. Медсестринський процес при хламідійній інфекції та урогенітальному трихомоніазі.
30. Дерматологічні аспекти ВІЛ-інфекції. Етіологія. Медсестринський процес при ВІЛ-

30. Дерматологічні аспекти ВІЛ-інфекції. Етіологія. Медсестринський процес при ВІЛ-інфекції/СНІД. Медсестринське спостереження та вирішення його дійсних проблем.
31. Профілактичні та протиепідемічні заходи в осередку хвороб, що передаються статевим шляхом.
32. Методи поточної та заключної дезінфекції в осередку заразних шкірних хвороб і хвороб, що передаються статевим шляхом.
33. Форми й методи проведення санітарно-освітньої роботи, профілактика хвороб, що передаються статевим шляхом.
34. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки в дерматовенерологічному відділенні.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО В ДЕРМАТОЛОГІЇ ТА ВЕНЕРОЛОГІЇ»:

1. Збирати анамнез у пацієнтів зі шкірними та венеричними хворобами.
2. Виявляти і розрізняти первинні та вторинні елементи висипки на шкірі та слизових оболонках пацієнта при шкірних та венеричних хворобах.
3. Визначати тактильну, больову, температурну чутливість шкіри.
4. Визначати симптом «щипка» та «джгута».
5. Оцінювати характер дермографізму.
6. Володіти технікою внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних та внутрішньошкірних ін'єкцій.
7. Володіти методикою очищення місця ураження, підготовки шкіри до застосування зовнішніх медикаментозних форм при різних дерматозах.
8. Володіти методикою застосування волого-висихаючих й оклюзійних пов'язок, примочок, дерматологічного компресу, збовтувальних сумішей, паст, мазей тощо.
9. Обробляти шкіру навколо ділянки піодермії.
10. Володіти методикою епіляції волосся при паразитарному сикозі.
11. Володіти методикою оброблення мікротравм.
12. Накладати на інфільтрат чистий іхтіол.
13. Проводити профілактику мікротравм на виробництві та в сільському господарстві.
14. Володіти методикою взяття біологічного матеріалу для лабораторної діагностики на наявність грибів.
15. Підготувати пацієнта до проведення люмінесцентної діагностики.
16. Проводити йодну пробу (Бальцера).
17. Вживати заходів щодо профілактики мікозів: дезінфекція інструментів, білизни, шапочок, взуття (при мікозах стоп) тощо.
18. Відбирати біологічний матеріал для лабораторної діагностики корости.
19. Обробляти шкіру пацієнтів, хворих на коросту, бензилбензоатом, за методом Дем'яновича, сірчаною маззю та сучасними препаратами.
20. Складати план протиепідемічних заходів в осередку корости та педикульозу.
21. Проводити дезінфекцію в разі корости: білизни натільної та постільної, рушників пацієнта, побутових предметів, приміщення тощо.
22. Визначати симптом Бенъе-Мещерського.
23. Проводити шкірні тести краплинним, аплікаційним, внутрішньошкірним методами.
24. Визначати псбріатичну тріаду.
25. Проводити забір мазків-відбитків з дна ерозії для виявлення акантолітичних клітин.
26. Проводити пробу Ядасона.
27. Підготувати пацієнта для проведення біопсії шкіри.
28. Здійснювати туалет ротової порожнини, обробляти ділянки уражень водними розчинами анілінових барвників.
29. Проводити забір патологічного матеріалу для виявлення збудника сифілісу.

30. Проводити взяття крові на реакцію Васермана, РІФ, РІБТ і мікрореакції.
31. Обробляти шкіру рук після огляду пацієнта та проводити дезінфекцію предметів, з якими він стикався.
32. Проводити поточну дезінфекцію у венерологічному відділенні.
33. Підготувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу із сечівника, передміхурової залози, сім'яних міхурців для обстеження на гонококи у чоловіків.
34. Підготувати жінок до взяття біологічного матеріалу із сечівника, каналу шийки матки, прямої кишки.
35. Підготувати дівчаток до взяття матеріалу із сечівника, піхви та прямої кишки для виявлення гонококів.
36. Підготувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу із сечівника, піхви та каналу шийки матки для дослідження на трихомонади.
37. Проводити взяття крові на дослідження ВІЛ-інфекції.
38. Заповнювати первинну документацію шкірно-венерологічного диспансеру.
39. Володіти формами й методами санітарно-освітньої роботи.
40. Проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя, співіснування з ВІЛ-інфікованими особами.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Методи контролю. Оцінка знань студентів з дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології» визначається на підставі аналізу оцінок поточної навчальної діяльності наприкінці вивчення навчальної дисципліни, яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми з використанням тестових завдань, клінічних ситуаційних задач, а також контролю рівня засвоєння студентами практичних навичок з обстеження та лікування хворих на дерматози (безпосередньо біля ліжка хворого). Оцінка з навчальної дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології» та поточне оцінювання студентів з відповідних тем проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Формами оцінювання поточної навчальної діяльності студента з дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології», який передбачає контроль теоретичної та практичної підготовки, є: вирішення стандартизованих тестових завдань, клінічних ситуаційних задач, у тому числі фотоілюстрованих клінічних задач, контроль засвоєння практичних навичок з дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології» тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології» здійснюється по завершенні вивчення всіх тем дисципліни на останньому занятті. До здачі заліку з дисципліни допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та успішно засвоїли всі теми та практичні навички, передбачені навчальною програмою з дисципліни «Медсестринство в дерматології та венерології».

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття.

Розподіл балів за поточну діяльність

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок				Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				
			«5»	«4»	«3»	«2»	
60 год/2	3	16	12,5	10	7,5	0	120

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення навчальної дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем: $12,5 \times 16 \text{ занять} = 200 \text{ балів}$.

Мінімальна кількість балів – $7,5 \times 16 \text{ занять} = 120 \text{ балів}$.

Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

На останньому тематичному навчальному занятті з дисципліни після закінчення розбору теми заняття, викладач навчальної групи оголошує суму балів, яку кожен студент групи набрав за результатами поточного контролю та за виконання індивідуальних завдань (якщо такі наявні).

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі навчальні заняття – лекції, практичні (семінарські), визначені тематичним планом з даної дисципліни (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), набрав загальну кількість балів при вивченні навчальної дисципліни не меншу, ніж 120.

Студент отримує оцінку «не зараховано», якщо має невідпрацьовані пропуски навчальних занять (практичних, семінарських та лекцій) і кількість балів за поточний контроль менша ніж мінімальна.

Оцінка «зараховано» і «не зараховано» вноситься викладачем до залікової відомості (форма №Н-5.03-3), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів» та «Залікової книжки».

Залікова відомість надається до деканату в день проведення заліку або наступного дня.

Студенту, який отримав оцінку «не зараховано» декан факультету видає направлення на ліквідацію академічної заборгованості з дисципліни.

Відпрацювання занять і підвищення балів студентами за направленням деканату повинно відбуватися в установленому порядку під час відпрацювань за графіком кафедри. Після відпрацювань пропущених занять деканат повинен видати студенту залікову відомість, в яку викладач вносить відмітку про складання заліку.

Отримання оцінки «зараховано» з семестрових дисциплін, викладання яких закінчується заліком, є обов'язковою умовою перевodu студента на наступний семестр (рік) навчання.

Н.В. Оцінювання поточної навчальної діяльності, модульного контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного медичного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол №9).

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова:

1. Шегедин М.Б., Нужна Т.О. Дерматологія, венерологія та клінічна оцінка результатів лабораторних досліджень: підручник. Біла Церква : Медицина, 2010.
2. Дерматологія, венерологія: підручник / Л.А. Болотна, В.С. Глушок, О.І. Денисенко та ін. / За ред. проф. Т.В. Святенко, проф. І.В. Свистунова. Вінниця: Нова книга, 2021.
3. Медсестринство в дерматології та венерології : навчальний посібник / О.І. Денисенко, М.П. Перепічка, М.Ю. Гаєвська та ін. Чернівці : Букдрук, 2014.
4. Савчак В. Ковальчук М. Медсестринство в дерматовенерології. Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
5. Основи діагностики та лікування в дерматовенерології: навчальний посібник / О.І. Денисенко, М.Ю. Гаєвська, М.П. Перепічка та ін. Чернівці, 2017.

19.2. Допоміжна:

1. Дерматологія, венерологія : підручник / За ред. В.І. Степаненка. К. : КІМ, 2012.
2. Інтенсивна терапія в дерматовенерології / П.П. Рижко, А.С. Владика, В.М. Воронцов та ін. Харків : Прапор, 2006 .
3. Клінічна паразитологія: навч. посібник / В.П.Пішак, Т.М. Бойчук, Ю.І. Бажора та ін. Чернівці : Медакадемія, 2003.
4. Мавров І.І. Статеві хвороби : Навчальний посібник. Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.
5. Dermatology, Venerology. Textbook / Under the edit. of Prof. V. I. Stepanenko. Kyiv.: KIM, 2013.
6. Wolff K. Fitzpatrick's. Color atlas & Synopsis of Clinical Dermatology / K. Wolff, R.A. Johnson, S.D. Fitzpatrick's. McGraw-Hill, 2005.
7. Fundamentals of diagnosis and treatment in dermatovenereology: a textbook for students (masters) of higher medical educational institutions in specialty "Medicine" / O.I. Denysenko, M.Yu. Haievska, M.P. Perepichka et al. Chernivtsi, 2020.

19.3. Інформаційні ресурси

1. Сторінка кафедри на офіційному сайті Буковинського державного медичного університету:

<http://dermatology.bsmu.edu.ua/>

2. Сервер дистанційного навчання БДМУ: **<http://moodle.bsmu.edu.ua/>**

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

ПЕРЕПІЧКА Михайло – доцент кафедри дерматовенерології, к.мед.н., доцент;

БРОДОВСЬКА Надія – асистент кафедри дерматовенерології, к.мед.н.